

LUT School of Business and Management

Kauppätieteiden kandidaatintutkielma

Talousjohtaminen

Keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitys 2000-luvulla

Purchasing power of Finnish medium wage earners in the 2000s

7.1.2018

Tekijä: Santeri Heiskanen

Ohjaaja: Mikael Collan

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Santeri Heiskanen

Tutkielman nimi: Keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitys 2000-luvulla

Akateeminen yksikkö: School of Business and Management

Koulutusohjelma: Kauppatiede / Talousjohtaminen

Ohjaaja: Prof. Mikael Collan

Hakusanat: Ostovoima, Ostovoiman kehitys, Inflaatio, Palkkojen kehitys, Reaaliensiot

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on tutkia keskipalkkaisen suomalaisen ostovoimaa 2000-luvulla. Työssä ostovoimaa tutkitaan seuraamalla suomalaisten reaaliensioiden kehitystä. Reaaliensioilla viitataan palkkaan, jossa on huomioitu inflaation vaikutus. Tutkimuksessa seurataan ostovoiman lisäksi siihen vaikuttavien tekijöiden, inflaation ja palkkojen, kehitystä Suomessa 2000-luvulla. Tutkimuksessa verrataan myös suomalaisen ostovoiman kehitystä muutaman vertailumaan kanssa, jotta saadaan parempi käsitys siitä, millaista maan ostovoiman kehitys on ollut kansainvälisellä tasolla.

Työ on menetelmältään kvantitatiivinen tutkimus ja tutkimusaineistona siinä on käytetty erilaisten tilastopalvelujen tarjoamia tietoja inflaatio- ja palkkakehityksistä 2000-luvulla. Tutkimuksen tuloksissa nousi esille se, että keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitys on ollut tarkastelujaksolla varsin hidasta. Huomionarvoista kuitenkin myös on, että hitaasta kehityksestä huolimatta ostovoima on pääasiassa vahvistunut Suomessa vuosittain. Toinen tutkimuksen merkittävä tulos on se, että ostovoiman kehitys on selvästi heikentynyt viime vuosina. Tämä on nähtävissä myös kansainvälisen vertailun yhteydessä – vertailumaissa ostovoiman kehitys on ollut talouskriisin jälkeisinä vuosina selvästi Suomea nopeampaa.

ABSTRACT

Author: Santeri Heiskanen

Title: Purchasing power of Finnish medium wage earners in the 2000s

School: School of Business and Management

Degree programme: Business Administration / Financial Management

Supervisor: Prof. Mikael Collan

Keywords: Purchasing power, Inflation, Wages, Real wages

The aim of this Bachelor's Thesis is to examine the purchasing power of Finnish medium wage earners in the 2000s. In the thesis purchasing power is studied by following the development of real wages in Finland. Real wages are inflation-adjusted wages. In addition to examining purchasing power, the study also observes the factors behind its development. These factors are inflation and nominal wages. The thesis also compares Finnish purchasing power development with a few selected foreign countries.

The study was carried out with quantitative methods and it was based on different database statistics about inflation rates and wages. A significant study result was that the purchasing power development of Finnish medium wage earners has been quite slow in the 2000s. Despite the slow progress, it is also notable that purchasing power has grown almost every year in the period – there is only one year when it has weakened in the country. Another noteworthy study result is that the Finnish purchasing power progress has really slowed down in the recent years, which can also be clearly seen in the study's international comparison between Finland and a few selected foreign countries.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Tutkielman tavoitteet ja tutkimusongelmat	2
1.2	Tutkielman rajaukset	2
1.3	Tutkielman rakenne	3
2	Kirjallisuuskatsaus	4
3	Teoreettinen viitekehys	6
3.1	Inflaatio	6
3.1.1	Kuluttajahintaindeksi	7
3.1.2	Kuluttajahintaindeksin kehitys Suomessa ja vertailumaissa.....	8
3.2	Ostovoimapariteetti	11
3.3	Ansiotasoindeksi	12
3.3.1	Ansiotasoindeksin kehitys Suomessa.....	12
4	Tutkimusaineistot ja -menetelmät	14
4.1	Tutkimusaineistot	14
4.2	Tutkimusmenetelmät	14
4.2.1	Reaaliensiot	15
4.2.2	Ostovoimapariteettikorjatut tulot	16
5	Tutkimuksen tulokset.....	17
5.1	Ostovoiman kehitys Suomessa 2000-luvulla	17
5.2	Ostovoiman kehitys Suomessa ja eurooppalaisissa vertailumaissa	19
5.3	Palkkojen vertailu ostovoimapariteetein: Suomi ja Yhdysvallat	22
6	Johtopäätökset ja yhteenveto	24
6.1	Johtopäätökset	24
6.2	Yhteenveto.....	26
	Lähteet.....	28

Kuvio 1. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutokset Suomessa, Saksassa ja Ruotsissa 2000-2016. (Eurostat)	8
Kuvio 2. Kansallisen ja yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutokset vuosina 2000-2016. (Tilastokeskus ja Eurostat).....	10
Kuvio 3: Ansiotasoindeksin keskimääräiset vuosimuutokset Suomessa vuosina 2000-2016. (Tilastokeskus).....	13
Kuvio 4. Reaaliansioiden keskimääräiset vuosimuutokset Suomessa 2000-2016.....	17
Kuvio 5. Reaaliansioiden keskimääräiset vuosimuutokset Suomessa, Ruotsissa ja Saksassa 2000-2016.....	19
Kuvio 6. Suomen ja Yhdysvaltojen ostovoimapariteettikorjatut keskipalkat vuoden 2016 dollareina vuosina 2000-2016. (OECD)	22

1 Johdanto

Viime vuosina on ollut paljon keskustelua suomalaisen keskiluokan katoamisesta. Suomessa, kuten monissa muissakin maissa, työmarkkinat ovat polarisoituneet vahvasti 2000-luvulla. Keskipalkkaisten työntekijöiden osuus työllisistä on vähentynyt selvästi, kun taas korkea- ja matalapalkkaisia toimijoita työmarkkinoilla on enemmän kuin aikaisempina vuosikymmeninä. (Böckerman & Vainiomäki, 2014) Tärkeimpiä tekijöitä polarisaation taustalla ovat teknologinen kehitys ja globalisaatio. Informaatio- ja viestintäteknologian kehittyminen on tehnyt useista keskipalkkaisista työtehtävistä tarpeettomia ja korvannut näin ollen työpaikoilla monin paikoin ihmisiä koneilla (Autor et al., 2003). Globalisaation myötä työtehtäviä puolestaan ulkoistetaan entistä useammin ulkomaille, pienempien työvoimakustannusten alueille. Tällaiset ulkoistukset kohdistuvat usein juuri keskitason osaamista vaativiin tehtäviin, kuten kirjanpitoon tai ohjelmointiin. (Blinder, 2006)

Tämän vuosituhannen vallitsevilla megatrendeilla on siis ollut merkittäviä vaikutuksia suomalaisiin työmarkkinoihin ja ne ovat vähentäneet runsaasti keskipalkkaisten työntekijöiden osuutta työllisistä. Näissä vallitsevissa olosuhteissa onkin mielenkiintoista selvittää, miten tällaiset työmarkkinoiden kehityssuunnat ovat näkyneet keskipalkkaisen suomalaisen reaalissa ansioissa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitystä 2000-luvulla. Tutkielmassa seurataan ostovoiman muutoksia ja siihen vaikuttaneita tekijöitä, eli palkkojen ja inflaation kehitystä Suomessa. Lisäksi tutkimuksessa verrataan kotimaisten työntekijöiden ostovoiman kehitystä muutaman valitun vertailumaan kanssa. Näin saadaan parempi käsitys siitä, millaista keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitys on ollut kansainvälisellä tasolla.

Aihealue on mielenkiintoinen myös siltä kantilta, että 2000-luku on ollut Suomessa varsin vaihtelevaa aikaa talouskasvun osalta. Vuosituhannen alkuvuosina maan elintaso kasvoi vielä melko nopealla tahdilla, mutta kasvu romahti vuonna 2009 finanssikriisistä aiheutuneen suuren taantuman seurauksena. Taantuman jälkeen Suomen talouskasvu on lähestulkoon pysähtynyt, eikä aikaisempien vuosikymmenien nopeaan kasvuvauhtiin ole enää päästy. Myös elintasoerot eurooppalaisiin verrokkimaihin, Saksaan ja Ruotsiin, ovat kasvaneet finanssikriisin jälkeen. (Pohjola, 2017) Työmarkkinoiden rakenteessa tapahtuneiden muutosten lisäksi, on 2000-luvulla myös Suomen kansantalouden kasvuvauhdissa siis esiintynyt melkoista heittelyä. Tutkimuksessa onkin kiinnostavaa saada selville, millaista suomalaisten ostovoiman kehitys on ollut näiden vaihtelevien taloudellisten olosuhteiden keskellä.

1.1 Tutkielman tavoitteet ja tutkimusongelmat

Tutkielman tavoitteena on tutkia keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitystä 2000-luvulla. Lisäksi tutkimuksessa seurataan, miten ostovoimaan vaikuttaneet tekijät, palkat ja inflaatio, ovat kehittyneet Suomessa tällä vuosituhanella. Tutkimuksen tarkoituksena on siis tutkia ostovoimaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksessa verrataan myös suomalaisten ostovoiman kehitystä muutaman valitun vertailumaan kanssa, jotta saadaan käsitys siitä, millaista suomalaisten ostovoiman muutos on ollut kansainvälisessä vertailussa. Tutkimuksen tärkeimpänä päämääränä on vastata päätutkimuskysymykseen:

”Miten keskipalkkaisen suomalaisen ostovoima on kehittynyt 2000-luvulla?”

Lisäksi tutkimuksessa pyritään vastaamaan kolmeen alatutkimuskysymykseen, joissa perehdytään syihin ostovoiman kehityskaaren takana ja ostovoiman vertailuun kansainvälisellä tasolla:

”Millaista on ollut palkkojen kehitys Suomessa 2000-luvulla?”

”Millaista on ollut inflaatio Suomessa 2000-luvulla?”

”Miten keskipalkkaisen suomalaisen ostovoima on kehittynyt suhteessa vertailumaihin?”

1.2 Tutkielman rajaukset

Ajallisesti tutkielma rajautuu koskemaan 2000-lukua. Perusteena tämän ajanjakson valitsemiselle on se, että 2000-luku on ollut taloudellisen kasvun osalta varsin vaihtelevaa aikaa ja on mielenkiintoista saada selville, millaista ostovoiman kehitys on ollut esimerkiksi vuosituhaten alun nopean kasvun vuosina ja talouskriisin jälkeisen hitaan kasvun aikakaudella. Maantieteellisesti tutkielma puolestaan rajautuu Suomeen sekä vertailumaihin. Vertailun kohteiksi tutkimuksessa valittiin Ruotsi, Saksa ja Yhdysvallat. Ruotsi valittiin mukaan tutkimukseen, sillä se tuntui suunnilleen samankokoisena kansantaloutena ja naapurimaana sopivalta vertailukohteelta. Saksa ja Yhdysvallat puolestaan valikoituivat vertailumaiksi, sillä Saksa on Euroopan ja Yhdysvallat koko maailman suurin talous.

Tutkielma on rajattu koskemaan ainoastaan keskipalkkaisia työntekijöitä. Tutkimuksessa päädyttiin tarkastelemaan keskipalkkaisten työntekijöiden ostovoimaa, koska 2000-luvulla työmarkkinoiden polarisaatio on vähentänyt merkittävästi heidän osuuttaan työllisestä väestöstä. Näin ollen onkin kiinnostavaa selvittää, onko tällä työmarkkinoiden rakenteellisella muutoksella ollut vaikutuksia

heidän ostovoimaansa. Tutkielmaa on rajattu myös siltä osin, että se ottaa ostovoiman kehitykseen vaikuttavista tekijöistä huomioon ainoastaan nimellisten palkkojen ja inflaation muutokset. Näin ollen osa ostovoimaan vaikuttavista tekijöistä, kuten välitön verotus ja siinä tapahtuvat muutokset, jäävät tutkimuksen ulkopuolelle.

1.3 Tutkielman rakenne

Tutkielma koostuu yhteensä kuudesta luvusta. Seuraavassa, eli toisessa luvussa tutustutaan aikaisempiin tutkimustuloksiin suomalaisten ostovoiman kehityksestä. Kolmannessa luvussa perehdytään ostovoiman määrittämisen kannalta tärkeimpiin käsitteisiin. Se tarjoaa siis teoreettisen viitekehyksen tutkimukselle. Lisäksi kolmannessa luvussa tarkastellaan, miten ostovoimaan vaikuttaneet tekijät, palkat ja inflaatio, ovat kehittyneet 2000-luvulla. Neljäs luku puolestaan käsittelee sitä, millaisen aineiston pohjalta tutkimus suoritetaan ja mitä tutkimusmenetelmiä siinä käytetään. Viidennessä luvussa tutustutaan empiirisen tutkimuksen tuloksiin ja suoritetaan niihin kohdistuvaa analyysia. Viimeinen, eli kuudes luku tekee yhteenvedon ja johtopäätökset tutkimuksen tuloksista. Lisäksi viimeisessä luvussa on tarkoitus vastata johdannossa esitettyihin tutkimuskysymyksiin, mikäli se vain saatujen tulosten pohjalta on mahdollista.

2 Kirjallisuuskatsaus

Akateemisten artikkelitietokantojen läpikäynnissä kävi ilmi, ettei tutkielman aiheesta ole tehty aikaisempia tutkimuksia. Näin ollen tässä kirjallisuuskatsauksessa ei siis voida perehtyä edeltävien tieteellisten tutkimusten tuloksiin. Tutkielman aiheesta on kuitenkin kirjoitettu muutama lyhyehkö lehtiartikkeli, joita käydään läpi seuraavien kappaleiden yhteydessä.

Jarno Hartikainen ja Minna Nalbantoglu (2016) tutkivat suomalaisten ostovoiman kehittymistä vuosina 1995-2016 Helsingin Sanomien artikkelissa. Artikkelin mukaan suomalaisten reaaliensiot kasvoivat tällä reilun 20 vuoden ajanjaksolla yli 40 prosenttia. Tärkeimmäksi tekijäksi tämän voimakkaan kasvun taustalla Hartikainen ja Nalbantoglu nostavat globalisaation, joka käynnistyi Suomessa kunnolla 1990-luvun alussa ja on siitä lähtien kiristänyt kilpailua ja alentanut tuotteiden hintoja. Artikkelin mukaan ostovoima kehittyi erityisen hyvin vuosien 1995 ja 2008 välillä huolimatta siitä, että palkkojen nousu oli tuona ajanjaksona varsin maltillista. Palkat nousivat kuitenkin hintoja nopeammin, joten kuluttajien reaaliensiot jatkoivat kasvuaan. Vuoden 2008 finanssikriisin jäljiltä ostovoiman kehitys on kuitenkin Suomessa lähes pysähtynyt, eivätkä tulevaisuuden näkymätkään ole artikkelin mukaan lupaavia talouden kasvuvauhdin ja globalisaation hidastuttua viime vuosina.

Mika Idmanin artikkeli (2013) puolestaan käsittelee suomalaisten palkansaajien ansiotason ja ostovoiman kehitystä muihin Euroopan maihin verrattuna vuoden 2008 talouskriisiä ympäröivinä vuosina. Artikkelissa ansiotason ja ostovoiman kehitystä Euroopan maissa seurataan niin kaikkien palkansaajien kesken kuin toimialakohtaisestikin. Vuonna 2006 Suomi sijoittui tuntipalkan suuruudella mitattuna Euroopassa kymmenenneksi ja palkkojen ostovoiman suhteen maan sijoitus oli 13. Suomalaisten työntekijöiden asema siis heikkeni, kun maiden hintatasot otettiin huomioon ostovoimia vertailtaessa. Talouskriisin jälkeen, vuonna 2010, Suomi sijoittui palkansaajien tuntiansioiden perusteella kuudenneksi ja ostovoimalla mitattuna yhdeksänneksi Euroopassa. Suomalaisen palkansaajien asema siis vahvistui eurooppalaisessa vertailussa talouskriisin aikana. Idman kuitenkin huomauttaa artikkelissa, että kriisin vaikutukset eivät välttämättä näy ansiotasoissa lyhyellä aikavälillä, vaan on mahdollista, että palkat sopeutuvat hidastuneeseen talouskasvuun pidemmällä viiveellä. Näin ollen vuoden 2010 luvut eivät välttämättä anna täysin kattavaa kuvaa siitä, millaisia vaikutuksia talouskriisillä on ollut palkkojen ja ostovoiman kehitykseen Suomessa.

Tutkielmani aihe on siis siinä mielessä ajankohtainen, että varsinaisia tieteellisiä tutkimuksia siitä ei ennestään löydy. Yllä mainitut artikkelit käsittelevät ostovoiman kehitystä Suomessa varsin pintapuolisesti ja kummassakin niistä aihetta käsitellään eri näkökulmasta kuin omassa tutkielmassani

on tarkoituksena. Helsingin Sanomien artikkelissa Hartikainen ja Nalbantoglu keskittyvät pitkälti globalisaatioon ja sen vaikutuksiin ostovoiman kehityksessä. Idmanin artikkeli puolestaan käsittelee palkkojen ja ostovoiman kehitystä pelkästään talouskriisiä ympäröivänä ajanjaksona ja artikkelin pääpaino on vertailussa Euroopan maiden kesken. Lisäksi Idman tarkastelee ansioiden kehitystä toimialoittain, mitä omassa tutkielmassani ei ole tarkoitus tehdä. Tutkielmani tarkoituksena onkin seurata suomalaisten ostovoiman kehitystä läpi 2000-luvun määrittämällä sen prosentuaaliset muutokset vuosittain. Tutkielmassa tehdään vertailua myös muutaman verrokkimaan kanssa, mutta päällimmäisenä ajatuksena on siis keskittyä Suomeen ja suomalaisten ostovoimassa tapahtuneisiin muutoksiin.

3 Teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen kannalta keskeisimmät teoriat ja käsitteet. Tällaisia käsitteitä ovat inflaatio, ostovoimapariteetti ja palkkojen kehitys. Inflaatiota luvussa käsitellään pääasiassa kuluttajahintaindeksin näkökulmasta ja palkkojen kehityksen kuvaamisessa puolestaan hyödynnetään ansiotasoindeksiä. Teoreettisen katsauksen lisäksi luvussa tarkastellaan, miten ostovoiman määrittävät tekijät, palkat ja inflaatio, ovat kehittyneet Suomessa 2000-luvulla. Teorian ohessa luku siis myös avaa ostovoiman taustalla vaikuttavien tekijöiden muutoksia.

3.1 Inflaatio

Inflaatiolla viitataan yleisen hintatason jatkuvaan nousuun. Kvantiteettiteorian mukaan pitkällä aikavälillä tärkein syy inflaation takana on rahan määrän kasvu. Mitä enemmän rahan tarjonta valtiossa kasvaa, sitä nopeampaa on myös hintojen nousu. (Mankiw, 2003, 75, 86-87) Rahan määrän säätelystä, eli rahapolitiikasta on Suomessa vastuussa muiden euromaiden tapaan Euroopan keskuspankki (EKP). EKP:n tehtävänä on toteuttaa euroalueella rahapolitiikkaa, joka auttaa pitämään hintatason vakaana. Keskipitkällä aikavälillä pankki on asettanut tavoitteelliseksi inflaatiotasoksi euromaisissa hieman alle kahden prosentin vuotuisen kasvuvauhdin. (Pohjola, 2010, 187)

Liian voimakas inflaatio aiheuttaa pitkällä aikavälillä monenlaisia kustannuksia yhteiskunnalle. Tällaisia kustannuksia ovat esimerkiksi työllisyyden heikkeneminen, yksityisen kulutuksen väheneminen ja pienempi tuotannon taso. (Williamson, 2011, 31) Äärimmäinen esimerkki liian voimakkaasta inflaatiosta on hyperinflaatio, jolla viitataan hintojen hallitsemattomaan, yli 50 prosentin kuukausittaiseen nousuvauhtiin (Pohjola, 2010, 177). Williamsonin (2011, 586-587) mukaan syynä hyperinflaatioon on useimmiten se, että valtiot rahoittavat omia menojaan rahan painamisella verotuksen tai rahan lainaamisen sijaan. Hän mainitsee, että tyypillisesti hyperinflaatiota on esiintynyt eri maissa erityisesti sotien yhteydessä. Inflaation haittana pidetään myös sitä, että sen yllättävät nousut johtavat vaikeasti hyväksyttävissä oleviin muutoksiin tulojen ja varallisuuden jakaantumisessa. Yhtäkkinen hintojen nousu saattaa nimittäin suosia lyhytnäköisiä keinottelijoita pitkäjänteisten toimijoiden sijaan ja näin heikentää taloudellista tehokkuutta. (Pekkarinen & Sutela, 2000, 125-126)

Inflaatio on ostovoiman määrittämisessä keskeinen käsite, sillä hintojen muutokset vaikuttavat siihen, mitä ja missä määrin kuluttajat pystyvät varallisuudellaan hankkimaan. Hintojen jyrkät nousut heikentävät heidän ostovoimaansa, kun taas inflaation kehittyessä tasaisesti korostuvat muiden tekijöiden vaikutukset ostovoiman kehityksessä. Inflaation mittaamiseen on kehitetty useita erilaisia hintaindeksejä. Näistä mittareista tässä tutkimuksessa on päätetty hyödyntää kuluttajahintaindeksiä, joka on Suomessa Tilastokeskuksen julkaisema kuluttajahintojen muutosten kuvaaja. (Pohjola, 2010, 175)

3.1.1 Kuluttajahintaindeksi

Kuluttajahintaindeksi kuvaa siis muutoksia kuluttajahinnoissa. Se on käytetyin erilaisista inflaation mittareista (Tilastokeskus, 2013). Kuluttajahintaindeksi kuvaa keskimääräisen kuluttajan ostaman hyödykekokoelman markkinahintaa johonkin valittuun perusvuoteen verrattuna. Se voidaan siis määrittää halutulle vuodelle X seuraavan kaavan perusteella: (Williamson, 2011, 52-53)

$$\text{Vuoden } X \text{ kuluttajahintaindeksi} = \frac{\text{Hyödykekorin hinta vuonna } X}{\text{Hyödykekorin hinta perusvuonna}} \times 100 \quad (1)$$

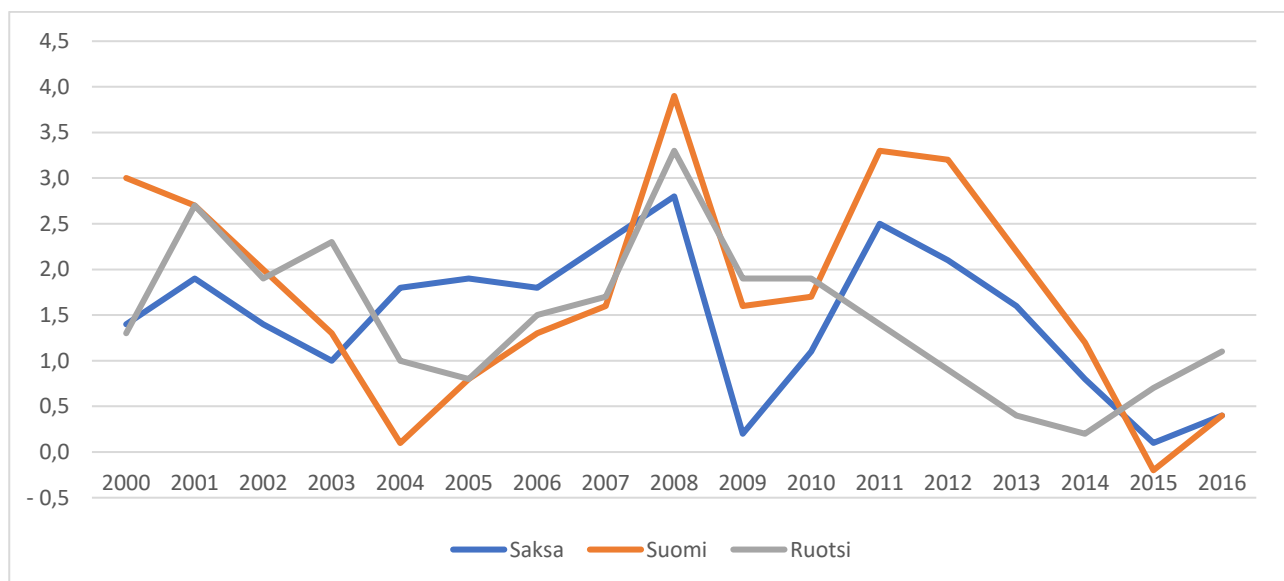
Kuluttajahintaindeksi siis kuvaa sitä, miten hinnat ovat kehittyneet valitun perusvuoden hintatasoon nähden. Jos vuoden X kuluttajahintaindeksiksi saataisiin esimerkiksi 108,57, se tarkoittaisi, että hinnat ovat nousseet 8,57 prosenttia perusvuoden hintatasosta.

Kuluttajahintaindeksissä käytetty hyödykekokoelma muodostetaan säännöllisesti suoritettavan kulutustutkimuksen perusteella. Tutkimuksessa selvitetään seikkaperäisesti, mihin tuotteisiin ja palveluihin kotitalouksien kulutus keskimääräisesti kohdistuu ja kuinka suurina ovat näiden tuotteiden ja palvelujen osuudet kulutuksesta. Yksittäisen hyödykeryhmän hinnan nousu huomioidaan kuluttajahintaindeksissä sillä painoarvolla, joka vastaa sen osuutta kotitalouksien keskimääräisestä kulutuksesta. (Pohjola, 2010, 175) Vuodesta 2013 alkaen indeksin hyödykekokoelmaa on päivitetty Suomessa vuosittain. Päivityksen yhteydessä voidaan muuttaa erilaisten hyödykkeiden painoarvoa hyödykekokoelmassa ja mahdollisesti korvata kokoelman tuotteita niiden ajankohtaisemmilla versioilla. (Tilastokeskus, 2013)

Kansallisen kuluttajahintaindeksin lisäksi Tilastokeskus julkaisee Suomessa yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi on hintojen kehityksen mittari, jota julkaisevat kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot ja jonka laskeminen perustuu jäsenvaltioille yhteisiin säästöihin. (Pohjola, 2010, 175) Indeksien tarkoituksena on mahdollistaa EU-maiden välinen inflaatiovertailu. EU:n virallinen tilastokeskus Eurostat kokoaa tiedot jäsenvaltioiden julkaisemista yhdenmukaistetuista kuluttajahintaindekseistä ja laskee niiden perusteella EU- ja euroalueelle yhteiset indeksit. (Eurostat, 2017) Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi on laskettu pitkälti samojen hinta- ja painotietojen pohjalta ja samalla laskentamenetelmällä kuin kansallinenkin versio. Yhdenmukaistettua indeksiä määritettäessä osa kansalliseen versioon lasketusta kulutuksesta jätetään kuitenkin pois – indeksi ei nimittäin sisällä esimerkiksi pääomamenoja, omistusasuntojen hankintoja eikä veroluonteisia maksuja. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi kattaakin hieman alle 90 prosenttia kansalliseen indeksiin lasketuista kulutusmenoista. (Tilastokeskus, 2013)

3.1.2 Kuluttajahintaindeksin kehitys Suomessa ja vertailumaissa

Kuviossa 1 tarkastellaan Suomen ja sen eurooppalaisten vertailumaiden, Saksan ja Ruotsin, inflaatiokehitystä 2000-luvulla. Inflaation mittarina kuvaajassa on käytetty yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä ja kuvaajan luvut perustuvat Eurostatin tarjoamiin tilastoihin.

Kuvio 1. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutokset Suomessa, Saksassa ja Ruotsissa 2000-2016. (Eurostat)

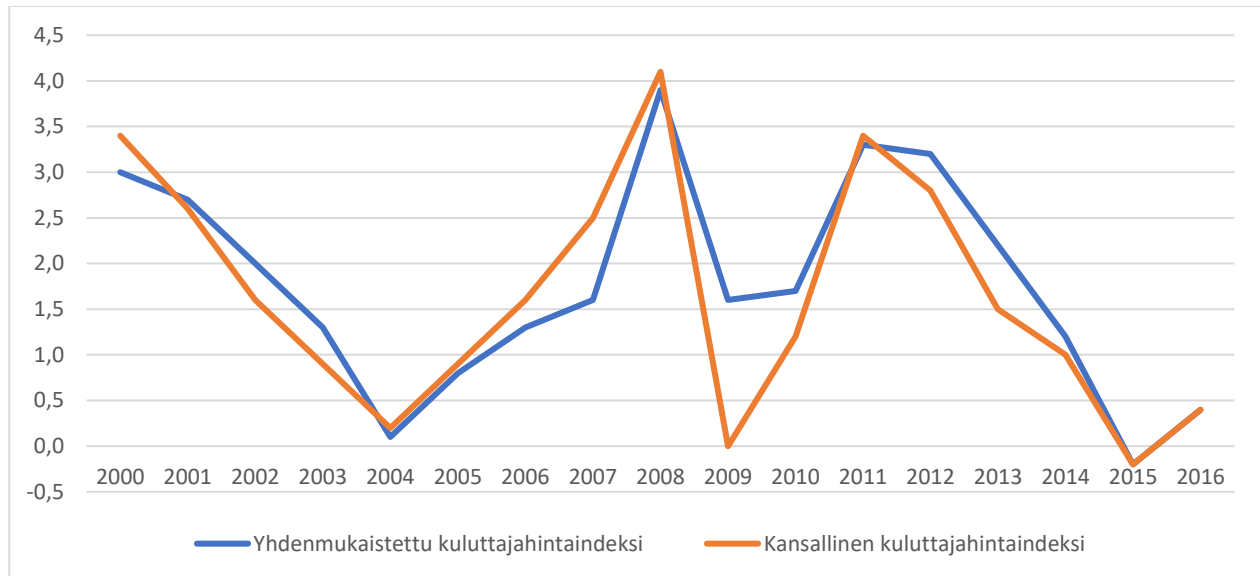
Kuviosta 1 nähdään, että Suomen ja Ruotsin inflaatiot kehittyivät varsin samansuuntaisesti vuosien 2001 ja 2010 välillä. Inflaatiiovauhdin kasvaessa Suomessa, tapahtui sama usein myös naapurimaassa. Kuvion perusteella nähdään myös, että kyseisellä ajanjaksolla Suomen inflaation nousut ja laskut olivat Ruotsin vastaavia tapahtumia voimakkaampia. Molemmissa maissa inflaatiotaso oli korkeimmillaan vuonna 2008, jolloin se oli Suomessa 3,9 ja Ruotsissa 3,3 prosenttia. Kuvion 1 perusteella hintojen kehitys on ollut varsin erilaista näissä vertailtavissa naapurimaissa vuoden 2010 jälkeen. Inflaatiotaso oli vuosina 2011-2014 Suomessa Ruotsia selvästi korkeampi, mutta muutamana viimeisenä vuotena Suomen inflaatiiovauhti on romahtanut ja hintojen nousu on kohonnut Ruotsissa Suomea voimakkaammaksi. Alhaisimmillaan inflaatio oli Suomessa vuonna 2015, jolloin se oli -0,2 prosentin tasolla. Kyseisenä vuonna Suomessa voitiin siis puhua jopa deflaatiosta, eli hintojen laskusta. Ruotsissa puolestaan hintojen nousu oli heikointa vuonna 2014, jolloin inflaatiotaso oli 0,2 prosenttia.

Kuvion 1 perusteella Suomen ja Saksan inflaatiokehityskäyrät olivat varsin erilaiset vuosien 2000 ja 2006 välisenä aikana. Kyseisellä aikavälillä hintojen nousu oli Suomessa Saksaa voimakkaampaa neljänä ensimmäisenä vuotena, kunnes Saksan inflaatiotaso nousi Suomea selvästi korkeammaksi vuonna 2004 ja pysyi sitä korkeampana aina vuoteen 2007 asti. Suomen ja Ruotsin tavoin, myös Saksassa inflaatio oli voimakkaimmillaan vuonna 2008 – tuolloin hinnat nousivat yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin mukaan maassa 2,8 prosenttia. Alhaisimmillaan valtion hintojen nousu oli puolestaan vuonna 2015, jolloin inflaatio oli 0,1 prosentin tasolla. Vuodesta 2006 lähtien suomalainen ja saksalainen inflaatiokehitys on noudattanut melko samanlaisia kehitystrendejä. Onkin huomattavaa, että Suomen ja Saksan kohdalla inflaatio on kehittynyt samansuuntaisesti 2000-luvun myöhäisempinä vuosina, kun taas Suomella ja Ruotsilla melko yhteneväiset inflaatiokäyrät ajoittuivat vuosituhannen alkuvuosiin.

Eurostatin yhdenmukaistettuja kuluttajahintaindeksejä koskevan tilaston perusteella keskimääräinen inflaatiotaso on ollut 2000-luvulla Suomessa 1,8, Ruotsissa 1,5 ja Saksassa 1,5 prosenttia. Vertailumaista keskimääräisesti kaikkein korkein inflaatiotaso on siis tarkastellulla aikavälillä ollut Suomessa. On kuitenkin huomioitavaa, että maan keskiarvoa nostavat yksittäiset voimakkaat huiput hintojen nousussa, eikä inflaatio yleisellä tasolla ollut paljon vertailumaita voimakkaampaa 2000-luvulla. Kaiken kaikkiaan inflaatio on siis ollut varsin maltillista kaikissa vertailumaissa, ja niissä on toteutunut myös EKP:n hintojen nousulle asettama, hieman alle kahden prosentin vuotuisen inflaatiotason, tavoite.

Kuviossa 1 siis tarkasteltiin Suomen ja eurooppalaisten vertailumaiden inflaatiiovauhtia yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin näkökulmasta. Kuten aiemmin todettiin,

yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä on osa kotitalouksien kulutusmenoista jätetty huomioimatta. Näin ollen on tarpeen vielä tutkia inflaatiota Suomessa kansallisen kuluttajahintaindeksin näkökulmasta ja selvittää, eroaako sen kehitys merkittävästi yhdenmukaistetusta versiosta. Kuviossa 2 vertaillaan Suomen kansallisen ja yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksia vuosien 2000 ja 2016 välillä. Informaatio kansallisen indeksin kehityksestä saatiin kuvaajaan Tilastokeskuksen julkaisemista tiedoista.

Kuvio 2. Kansallisen ja yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutokset vuosina 2000-2016. (Tilastokeskus ja Eurostat)

Kuviosta 2 nähdään, että kansallinen ja yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi ovat kehittyneet hyvin pitkälti samalla tavalla 2000-luvulla. Tarkasteluvälillä on kuitenkin yksi huomattava poikkeus näiden kahden mittarin laskeman vuotuisen inflaatiiovauhdin välillä. Nimittäin vuonna 2009 yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin määrittämä inflaatiotasoa on 1,6 prosenttia, kun samaan aikaan kansallisen indeksin mukaan inflaatiovuhti on 0. Muina vuosina näin merkittäviä heittoja mittarien saamista arvoissa ei esiinny, ja on huomattavaa, että kahtena viimeisenä vuotena molemmat indeksit ovat määrittäneet inflaatiolle saman vuotuisen kasvuvauhdin.

Kansallisen kuluttajahintaindeksin perusteella inflaation keskimääräinen kasvuvauhti on ollut 2000-luvulla 1,6 prosenttia. Yhdenmukaistettu indeksi puolestaan sai vastaavaksi arvoksi 1,8. Näin ollen kansallisen kuluttajahintaindeksin mukaan inflaation vuotuinen kasvuvauhti on ollut noin 0,2 prosenttia hitaampaa kuin yhdenmukaistetun mittarin perusteella. Tämä ero selittyy pitkälti vuoden 2009 arvoilla, joissa kahden mittarin määrittämien inflaatiotasojen välillä oli 1,6 prosentin heitto.

Taluskriisin aikakausi vaikutti siis paljon voimakkaammin kansallisen kuluttajahintaindeksin kehitykseen, ja indeksin mukaan hintojen nousu pysähtyi tuolloin kokonaan.

Kaiken kaikkiaan inflaatio on ollut siis varsin maltillisella tasolla Suomessa 2000-luvulla. Korkeimmillaan se on käynyt tällä vuosituhannella neljän prosentin tienoilla ja matalimpien arvojen kohdalla on esiintynyt jopa lievää deflaatiota. Ostovoiman kehityksen kannalta inflaatiouvauhti on ollut varsin suotuisaa, sillä tarkastellulla ajanjaksolla palkansaajien reaalisia ansioita eivät ole siis pienentäneet ainakaan voimakkaat hinnan nousut.

3.2 Ostovoimapariteetti

Ostovoimapariteetilla tarkoitetaan, että valuutan arvo on riippuvaista siitä, minkä määrän sillä pystyy hankkimaan tiettyjä tavaroita ja palveluita. Ostovoimapariteetti siis huomioi elintasojen kansainvälisessä vertailussa myös kansallisen hintatason vaikutuksen, toisin kuin maiden asukaskohtaisten tulojen vertailu pelkkien vallitsevien valuuttakurssien perusteella. (Chang, 2014, 211-212) Ostovoimapariteettiin perustuvissa laskelmissa määritetään eri maissa hinta tietylle hyödykekoelmalle ja muutetaan se sitten kaikille maille yhteiseksi valuutaksi. Useimmiten ostovoimapariteetin huomioiminen pienentää elintasoeroja kehitysmaiden ja teollisuusmaiden välillä, koska kehitysmaissa hintataso on alhaisempi. (Pohjola, 2010, 144) Esimerkiksi vuonna 1997 Yhdysvaltojen elintaso oli vallitsevien valuuttakurssien perusteella Intiaan nähden 82-kertainen, mutta ostovoimapariteetin huomioiminen supisti sen enää 17-kertaiseksi (Blanchard, 2000, 191-192).

Ostovoimapariteetin perusteella korjatut tulot eivät ole kuitenkaan täydellinen elintason mittari. Ensinnäkin ostovoimapariteetti määritetään sen rohkean olettamuksen perusteella, että kaikissa maailman maissa kulutettaisiin samaa hyödykekoelmaa, vaikka todellisuus voi olla hyvin toisenlainen. Lisäksi on huomioitavaa, että ihmisten elintaso on riippuvaista paljon muustakin kuin heidän tulojensa ostovoimasta. On monia asioita, jotka nostavat ihmisten elintaso, mutta eivät ole saavutettavissa pelkkien henkilökohtaisten tulojen lisääntymisellä. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi poliittinen vapaus, ympäristön laatu ja aktiivinen sosiaalinen elämä. (Chang, 2014, 213) Ostovoimapariteettikorjattuja tuloja tarkasteltaessa on siis hyvä ottaa huomioon, että nekään eivät kuvaa täysin kattavasti ihmisten todellista elintaso, vaikka ovatkin vallitsevien valuuttakurssien perusteella määritettyä elintaso parempi hyvinvoinnin mittari.

Ostovoimapariteetti on tutkimuksen kannalta keskeinen käsite, koska sitä hyödynnetään myöhemmin tutkittaessa suomalaisen ostovoiman kehitystä kansainvälisellä tasolla. Ostovoimapariteetin avulla saadaan siis eliminoitua eri maiden vaihtelevien hintatasojen vaikutus palkkavertailussa, jolloin palkat ovat ostovoiman ja sen kehityksen suhteen vertailukelpoisia.

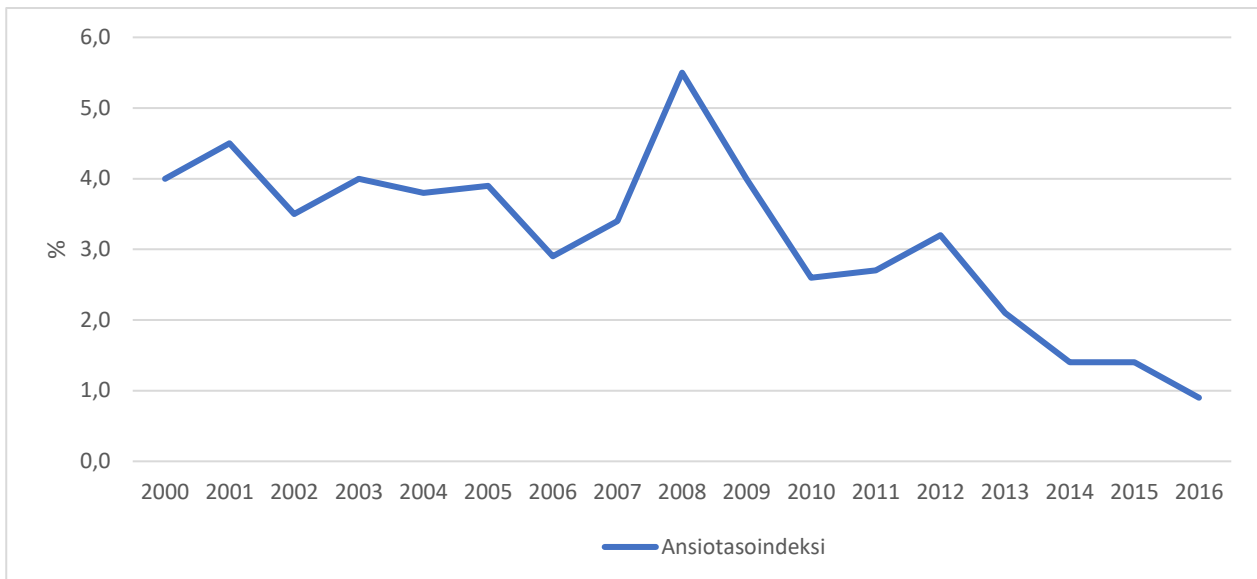
3.3 Ansiotasoindeksi

Ansiotasoindeksillä mitataan kokoaikaisten palkansaajien keskiansioiden kehitystä säännöllisen työajan osalta. Indeksissä käytetyt keskiansiot sisältävät tulospalkkiot ja työehtosopimukseen perustuvat kertaerät, eikä niistä ole vähennetty veroja tai työntekijän sosiaaliturvamaksuja. Indeksillä on siis nimellisten ansioiden kehityksen mittari. Ansiotasoindeksiä julkaisee Suomessa neljännesvuosittain Tilastokeskus. (Tilastokeskus, 2016)

Tilastokeskuksen (2016) mukaan ansiotasoindeksiä hyödynnetään muun muassa työ- ja virkaehtosopimusneuvottelujen tausta-aineistona. Neuvotteluissa indeksin avulla voidaan esimerkiksi kuvata eri sopimusaloilla tapahtunutta ansiokehitystä ja liukumia. Lisäksi Tilastokeskus mainitsee, että ansiotasoindeksi on merkittävä mittari eläkejärjestelmän kannalta. Uutta eläkettä laskettaessa nimittäin henkilön työuran aikaiset ansiot sopeutetaan palkkakertoimen avulla eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Ansiotasoindeksin osuus tästä palkkakertoimesta on 80 prosenttia.

3.3.1 Ansiotasoindeksin kehitys Suomessa

Kuviossa 3 tarkastellaan ansiotasoindeksin kehitystä Suomessa 2000-luvulla.

Kuvio 3: Ansiotasoindeksin keskimääräiset vuosimuutokset Suomessa vuosina 2000-2016. (Tilastokeskus)

Kuviosta 3 nähdään, että vuosien 2000 ja 2005 välillä ansioiden kehitys oli melko tasaista Suomessa. Kyseisellä viiden vuoden ajanjaksolla nimelliset ansiot kasvoivat vuosittain noin 4 prosenttia. Tämän jälkeen ansiotasoindeksin kasvu putosi muutamaksi vuodeksi noin 3 prosentin tasolle. Vuonna 2008 puolestaan koettiin toistaiseksi tämän vuosituhannen suurin huippu nimellisten ansioiden kehityksessä – tuolloin ansiotasoindeksi kasvoi nimittäin peräti 5,5 prosenttia. Kuvio kertoo myös, että vuoden 2008 jälkeen ansioiden kasvu on pääasiassa hidastunut vuosittain. Alhaisimmillaan indeksin kehitys oli vuonna 2016, jolloin nimelliset ansiot kasvoivat sen mukaan ainoastaan 0,9 prosenttia.

Tilastokeskuksen aineiston perusteella Suomen keskimääräiseksi nimellisten ansioiden kasvuvauhdiksi saadaan 2000-luvulla 3,2 prosenttia. Palkkojen kasvu on siis ollut tällä vuosituhannella melko rauhallista. Tästä vaisusta kehityksestä huolimatta Suomessa palkat ovat kuitenkin keskimäärin nousseet inflaatiota nopeammin, joten on odotettavissa, että keskipalkkaisen suomalaisen ostovoimassa on tapahtunut kehitystä 2000-luvulla. Samalla voidaan myös todeta, että tuo odotettu ostovoiman kasvu tuskin on ollut kovinkaan voimakasta kyseisellä ajanjaksolla, sillä kuten mainittu, sekä inflaation että palkkojen kehitys on ollut tarkasteltuna ajanjaksona varsin maltillista.

4 Tutkimusaineistot ja -menetelmät

Tässä luvussa tarkastellaan aluksi, millaisten aineistojen pohjalta tutkimuksen empiirinen osio suoritetaan. Tämän jälkeen luvussa perehdytään siihen, millaisia menetelmiä tutkimuksen tekemisessä hyödynnetään.

4.1 Tutkimusaineistot

Tutkimusaineistona käytetään Tilastokeskuksen tarjoamia tietoja Suomen ansiotasoindeksin ja kansallisen kuluttajahintaindeksin kehityksestä. Tilastokeskus julkaisee päivityksiä ansiotasoindeksistä neljännesvuosittain ja kuluttajahintaindeksin kehityksestä se puolestaan tarjoaa tietoa joka kuukausi. Tässä työssä ei ole kuitenkaan tarkoitus seurata ostovoiman kehitystä aivan näin tiheällä aikavälillä, vaan tutkimuksessa hyödynnetään molempien mittareiden keskimääräisiä vuosimuutoksia.

Tutkimuksessa käytetään myös Eurostatin tarjoamia tilastoja koskien yhdenmukaisen kuluttajahintaindeksin kehitystä Euroopan maissa. Jokainen EU-maa julkaisee yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä, ja Eurostat kokoaa ja julkaisee tiedot omilla tilastosivuillaan. Yksittäisten EU-maiden kuluttajahintaindeksien lisäksi Eurostat tarjoaa tiedot laajemmistakin kokonaisuuksista, kuten euroalueen ja koko EU:n kuluttajahintaindeksin keskiarvoista.

Lisäksi tutkimusaineistona hyödynnetään OECD:n tarjoamia palkkatilastoja. Näissä tilastoissa on listattu OECD-maiden vuotuiset palkkakeskiarvot maan omassa valuutassa sekä ostovoimapariteettikorjattuina Yhdysvaltojen dollareina. OECD:n tarjoamia tilastoja on päätetty hyödyntää tutkimuksessa, sillä Tilastokeskus tai Eurostat eivät tarjoa vuotuisia tilastoja tutkimukseen valittujen vertailumaiden palkoista. Lisäksi tilastoja hyödynnetään ostovoimapariteettikorjattujen tulojen vertailussa Suomen ja Yhdysvaltojen välillä.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on menetelmältään kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Tutkimuksessa ostovoimaa tutkitaan kahden erilaisen menetelmän avulla: seuraamalla reaaliansioden kehitystä ja vertailemalla

ostovoimapariteettikorjattujen tulojen kehitystä 2000-luvulla. Reaaliansioilla viitataan palkkaan, jossa on huomioitu inflaation vaikutus. Seuraavissa kappaleissa tutustutaan tarkemmin molempiin näistä tutkimuksessa käytetyistä ostovoiman kehityksen seurannan menetelmistä.

4.2.1 Reaaliensiot

Aluksi tutkimuksen empiirisessä osiossa keskitytään tarkastelemaan keskipalkkaisten työntekijöiden ostovoiman kehitystä 2000-luvulla ainoastaan Suomen osalta. Tässä menetelmässä hyödynnetään Tilastokeskuksen tarjoamaa informaatiota Suomen ansiotasoindeksistä ja kansallisesta kuluttajahintaindeksistä. Menetelmässä inflaation mittarina käytetään nimenomaan kansallista kuluttajahintaindeksiä, sillä se antaa hintojen kehityksestä paremman ja kattavamman kuvan kuin yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi, jonka määrittämisessä osa kansalliseen versioon kuuluvasta kulutuksesta on jätetty pois. Menetelmän tavoitteena onkin antaa mahdollisimman tarkka kuva ostovoiman kehityskulusta Suomessa, kun taas myöhemmät menetelmät keskittyvät enemmän sen vertailuun muiden maiden kanssa. Tilastokeskuksen (2013) mukaan reaaliensioiden eli palkkojen ostovoiman vuotuinen muutos voidaan määrittää seuraavan kaavan avulla:

$$\text{Reaaliensioiden muutos} = \frac{\text{Ansiotasoindeksin muutos} - \text{kuluttajahintaindeksin muutos}}{\text{Kuluttajahintaindeksin muutos}} \times 100 \quad (2)$$

Ostovoiman vuotuisen muutoksen määrittämiseen tarvitaan siis tiedot ansiotasoindeksin ja kuluttajahintaindeksin vuotuisista muutoksista. Tilastokeskus tarjoaa tarvittavan informaation näiden mittarien osalta, joten ostovoiman kehityksen selvittämiseksi täytyy tutkimuksen empiirisessä osiossa ainoastaan syöttää molempien indeksien vuotuiset tiedot yllä esitettyyn kaavaan. Näin saadaan selvyys siitä, millaista keskipalkkaisen suomalaisen reaaliensioiden kehitys on ollut 2000-luvulla.

Suomeen rajatun tarkastelun lisäksi tutkimuksessa vertaillaan ostovoiman kehitystä valittujen verrokkimaiden kanssa. Vertailun mahdollistamiseksi menetelmässä on hyödynnettävä OECD:n tilastoja jäsenmaiden vuotuisista palkkakeskiarvoista ja Eurostatin tilastoimia tietoja yhdenmukaistetusta kuluttajahintaindeksistä. Tilastokeskus ei tarjoa informaatiota muiden maiden palkoista Suomen lisäksi, joten vertailussa ovat käytössä OECD:n palkkatilastot. Yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä puolestaan hyödynnetään menetelmässä, sillä se on laadittu kaikissa EU-

maissa samoin periaattein ja on näin ollen kansallista kuluttajahintaindeksiä kelvollisempi mittari hintojen kehityksen kansainvälisessä vertailussa.

Reaaliansioiden kehityksen kansainvälistä vertailua tehdään tutkimuksessa Suomen, Ruotsin ja Saksan välillä. Vertailumaista Yhdysvallat jätetään menetelmästä pois, sillä EU:n ulkopuolisena maana se ei julkaise yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä samoilla periaatteilla laadittuna kuin muut vertailtavat maat. Näin ollen sille määritetty ostovoiman kehityskäyrä ei välttämättä olisi vertailukelpoinen Suomen, Ruotsin ja Saksan kehityskäyrien kanssa. Reaaliansioiden eli palkkojen ostovoiman kehitystä seurataan maiden välillä pitkälti saman laskentakaavan avulla kuin Suomen sisäisenkin – eroavaisuutena on kuitenkin se, että OECD ei tarjoa suoraan palkkojen vuotuista muutosprosenttia, vaan se on laskettava kaavaa varten tutkimuksen empiirisessä osiossa. Eurostat puolestaan tarjoaa tiedon yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuotuisista muutoksista maittain. Reaaliansioiden kehitystä vertailumaiden kesken tarkastellaan siis edellä esitetyn kaavan (2) avulla niin, että ansiotasoindeksin muutoksen tilalla on vuotuisen keskiarvopalkan muutos ja kansallisen kuluttajahintaindeksin sijasta käytetään yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä.

4.2.2 Ostovoimapariteettikorjatut tulot

Tutkimuksessa ostovoiman kehitystä seurataan myös ostovoimapariteettikorjattujen tulojen avulla. Tässäkin menetelmässä hyödynnetään OECD:n palkkatilastoja, joissa julkaistaan tiedot sen jäsenmaiden ostovoimapariteettikorjatuista keskipalkoista Yhdysvaltojen dollareiksi muutettuina. Tutkimuksessa päätettiin vertailla ostovoiman kehitystä myös ostovoimapariteettitekijän avulla, sillä näin vertailua on mahdollista tehdä myös Suomen ja Yhdysvaltojen välillä. Ostovoimapariteettikorjattujen tulojen vertailu onkin tarkoitus suorittaa vain näiden kahden valtion kesken, joten verrokkimaista Saksa ja Ruotsi jäävät tällä kertaa menetelmän ulkopuolelle.

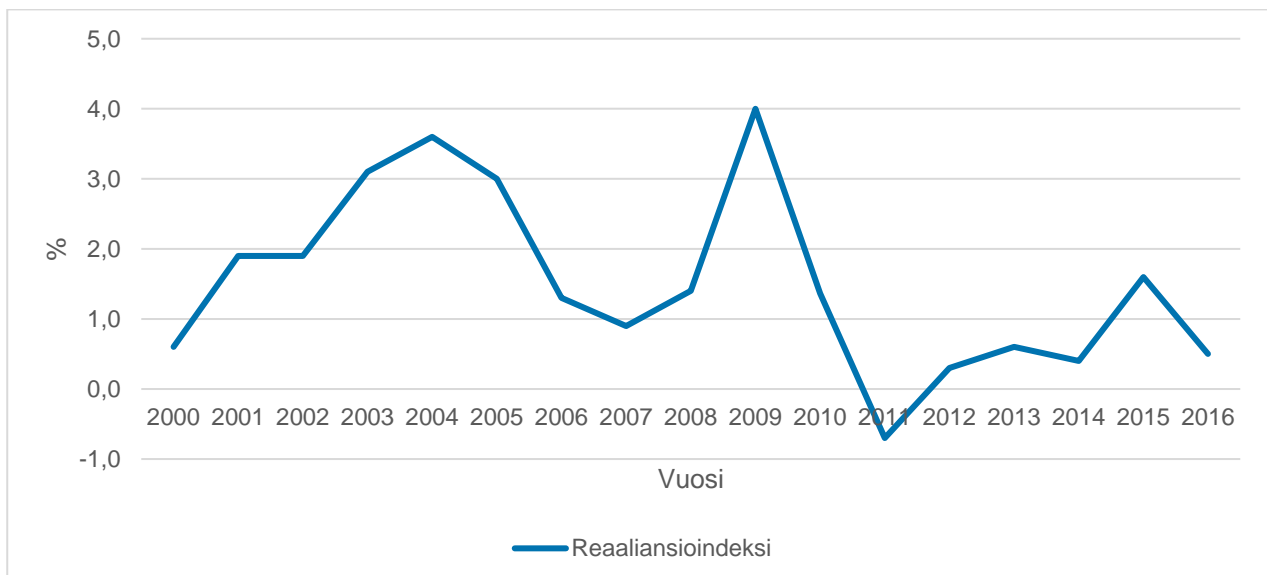
Ostovoimapariteettikorjattujen palkkojen tutkimiseen ei liity tutkimuksessa mitään laskennallista kaavaa reaaliansioiden määrittämisen tapaan, vaan tarkoituksena on ainoastaan seurata ja vertailla Suomen ja Yhdysvaltojen ostovoimien kehitystä 2000-luvulla OECD:n aiheesta tarjoamien tilastojen avulla. Näin saadaan käsitys siitä, millaista keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitys on ollut verrattuna yhdysvaltalaiseen vastaavaan.

5 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa suoritetaan tutkimuksen empiirinen osio. Luvussa esitellään erilaisilla ostovoiman määrittämisen menetelmillä saadut tulokset ja analysoidaan niitä. Aluksi luvussa tutustutaan ostovoiman kehitykseen 2000-luvulla ainoastaan Suomen osalta. Tämän jälkeen suomalaisen ostovoiman kehitystä vertaillaan kahden toisen EU-maan, Saksan ja Ruotsin, kanssa. Tulosten viimeisessä osiossa puolestaan tarkastellaan Suomen ja Yhdysvaltojen ostovoimapariteettikorjattujen tulojen kehitystä. Luvun tarkoituksena on siis selvittää, miten keskipalkkaisen suomalaisen ostovoima on muuttunut tällä vuosituhanella ja millaista sen kehitys on ollut kansainvälisellä tasolla.

5.1 Ostovoiman kehitys Suomessa 2000-luvulla

Kuviossa 4 tarkastellaan keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitystä 2000-luvulla. Kuvio esittää ostovoiman kehitystä seuraamalla suomalaisten reaaliensioiden vuotuisia muutoksia tällä vuosituhanella. Kuvion muodostamisessa on hyödynnetty Tilastokeskuksen tarjoamia tietoja ansiotasoindeksin ja kansallisen kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksista. Reaaliensioiden vuosimuutokset kuviossa on määritetty edellisessä kappaleessa esitetyn kaavan (2) mukaisesti.

Kuvio 4. Reaaliensioiden keskimääräiset vuosimuutokset Suomessa 2000-2016.

Kuviosta 4 nähdään, että reaaliansioiden kehitys on ollut Suomessa 2000-luvulla varsin vaihtelevaa. Kuvion perusteella ostovoiman kasvu oli viime vuosia nopeampaa 2000-luvun alussa, jolloin Suomen talouskasvu oli muutenkin vauhdikasta. Erityisesti vuosien 2003 ja 2005 välillä reaaliannot kasvoivat vauhdikkaasti – jokaisena näistä vuosista ostovoima kasvoi vähintään 3 prosenttia. Talouskriisin jälkeisinä vuosina puolestaan ostovoiman kasvu on hiipunut selvästi. Vuosina 2010-2016 nimittäin reaaliansioiden kasvu jäi kahta vuotta lukuun ottamatta jokaisena vuonna alle yhden prosentin tason. Korkeimmillaankin ostovoiman vuotuinen muutos oli tällä aikavälillä ainoastaan 1,6 prosenttia vuonna 2015.

Huomionarvoinen seikka kuvion 4 esittämässä reaaliansioiden kehityskäyrässä on se, että reaaliannot ovat kasvaneet vuotta 2011 lukuun ottamatta jokaisena vuonna 2000-luvulla. Monena vuonna tämä kasvu ei ole ollut kovinkaan voimakasta, mutta pääpiirteittäin keskipalkkaisten suomalaisten ostovoimassa on siis tapahtunut vuosittain positiivista kehitystä. Välillä hankalistakin taloudellisista olosuhteista huolimatta palkkatason kasvu on Suomessa useimmiten ollut hintojen nousua nopeampaa.

Kuviosta 4 nähdään, että voimakkainta reaaliansioiden kasvu oli vuonna 2009, jolloin sen vuotuinen muutosprosentti oli 4,0. Tämä ajankohta ostovoiman kehityshuipulle on mielenkiintoinen, sillä se ajoittuu samalle ajanjaksolle finanssikriisiin ja siitä aiheutuneen suuren taantumun kanssa. Kun tarkastellaan ostovoiman kehityksen taustalla vaikuttavia mittareita, on helppo huomata, mistä voimakas reaaliansioiden kehitys kyseisenä vuonna johtui – kansallisen kuluttajahintaindeksin vuotuinen muutosprosentti sai nimittäin tuolloin arvokseen nolla, joten sen mukaan hinnat eivät nousseet ollenkaan vuonna 2009. Näin ollen reaaliannot kasvoivat ansiotasoindeksin vuotuisen muutoksen verran, eli 4,0 prosenttia.

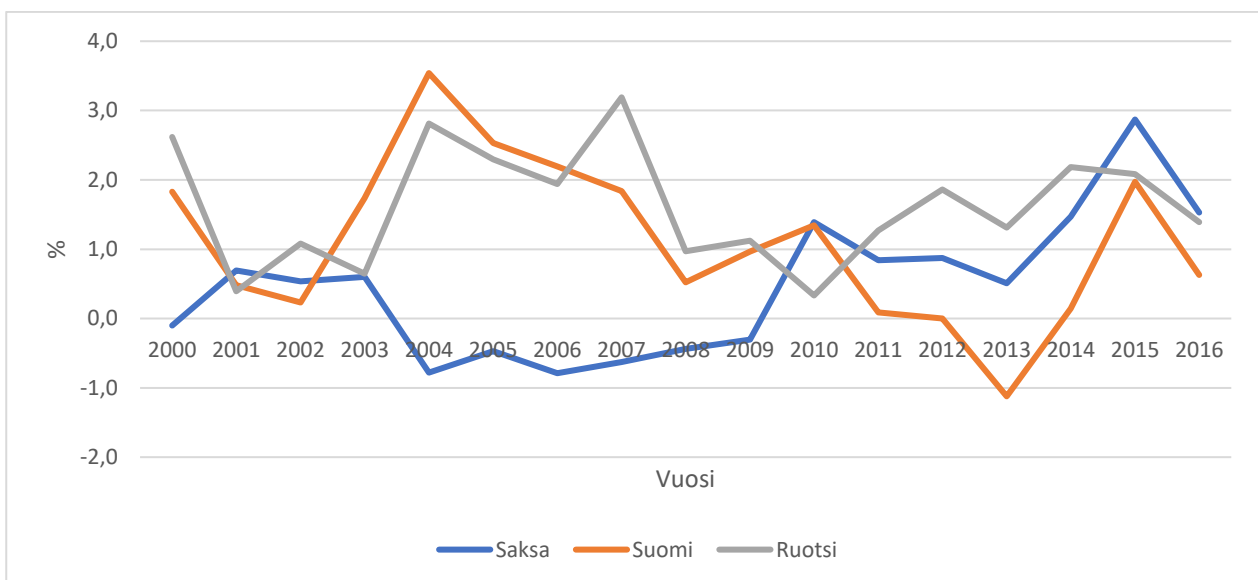
Heikoiten reaaliannot puolestaan kehittyivät kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 2011. Tuolloin keskipalkkaisten suomalaisten ostovoima peräti heikkeni 0,7 prosenttia. Heikentyneen ostovoiman taustalla vaikuttivat voimakas 3,4 prosentin inflaatiopiikki ja se, että ansiotasoindeksin kasvu jäi kyseisenä vuonna 2,7 prosentin tasolle. Kuvion 4 perusteella onkin siis nähtävissä, että talouskriisin vaikutukset näkyivät voimakkaimmin ostovoiman kehityksessä muutaman vuoden viiveellä.

Keskimääräisesti reaaliannot ovat kasvaneet Suomessa tarkasteluajanjaksolla vuosittain 1,5 prosenttia. Kuten jo kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksin tarkastelun yhteydessä arveltiin, ostovoiman kehitys on siis ollut 2000-luvun Suomessa melko rauhallista. Huomattavaa reaaliansioiden kehityksessä on ollut se, että viime vuosina se on ollut hyvin hidasta verrattuna 2000-luvun alkupuoleen. Tämä ostovoiman heikkenevä kehityskulku on juontanut juurensa siitä, että palkkojen

kasvu on hidastunut merkittävästi viime vuosina. Samaan aikaan hintojen nousu on kuitenkin myös ollut poikkeuksellisen alhaista, joten ansiotasoindeksin kasvun heikkeneminen ei ole näkynyt ostovoiman heikkenemisenä vuotta 2011 lukuun ottamatta.

5.2 Ostovoiman kehitys Suomessa ja eurooppalaisissa vertailumaissa

Kuviossa 5 on kuvattu keskipalkkaisten kansalaisten ostovoiman kehitystä Suomessa, Ruotsissa ja Saksassa 2000-luvulla. Kuten edellisessäkin kappaleessa, ostovoiman muutoksia on kuvattu vuotuisten reaaliensioden muutosten avulla. Kuvion muodostamisessa on hyödynnetty OECD:n palkkatilastoja maiden vuotuisista keskipalkoista ja Eurostatin tarjoamia tietoja yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin kehityksestä vertailumaissa. Reaaliensioden määrittämiseen kuviossa on käytetty keskipalkoista laskettua vuotuista muutosindeksiä ja yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksia. Reaaliensioden määrittäminen on kuitenkin muutoin tehty tutkimusmenetelmissä esitetyn kaavan (2) mukaisesti. On hyvä huomioida, että kuvio 5 antaa hieman erilaisia arvoja ostovoiman kehitykselle Suomessa kuin edellisessä kappaleessa käytetyt kansalliset mittarit. Kuvion päällimmäisenä tarkoituksena onkin käyttää menetelmää, jolla tarkasteltavien maiden ostovoimien muutokset ovat mahdollisimman vertailukelpoisia keskenään, eikä kuvata tietyn valtion reaaliensioden kehitystä niin tarkasti kuin mahdollista.

Kuvio 5. Reaaliensioden keskimääräiset vuosimuutokset Suomessa, Ruotsissa ja Saksassa 2000-2016.

Tarkastellaan aluksi Suomen ja Ruotsin ostovoimakehityksiä ja niiden välisiä eroavaisuuksia. Kuvioista 5 nähdään, että reaaliensiot kehittyivät melko samanlaisia uria Suomessa ja Ruotsissa vuosien 2000 ja 2006 välillä. Tällä aikavälillä suurimmillaan maiden välinen reaaliensioden kehitysero oli vuonna 2003, jolloin ostovoima kasvoi Suomessa 1,7 prosenttia ja Ruotsissa 0,6 prosenttia. Vuoden 2006 jälkeen naapurimaiden reaaliensiot ovat kehittyneet varsin erilaisin tavoin. Kuvioista 5 nähdään, että vuodesta 2007 lähtien ostovoiman kehitys on ollut pääosin Ruotsissa selvästi Suomea voimakkaampaa. Kyseisen vuoden jälkeen ainoastaan yhtenä vuonna (2010) suomalaisten reaaliensiot ovat kasvaneet ruotsalaisia enemmän. Ruotsi on siis ollut ostovoiman kehityksessä itäistä naapurimaataan edellä viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Kuvion 5 perusteella huomataan, että reaaliensiot eivät ole heikentyneet Ruotsissa yhtenäkkään vuonna tarkasteluajanjaksolla. Hitaimmillaan Ruotsin ostovoiman kasvu oli vuonna 2010, jolloin se oli 0,3 prosentin tasolla. Nopeinta maan reaaliensioden kehitys oli puolestaan vuonna 2007, jolloin palkkojen ostovoima nousi maassa 3,2 prosentilla. Suomessa ollaan kuvion 5 perusteella koettu myös ostovoiman heikkenemistä 2000-luvulla – vuonna 2013 reaaliensioden vuotuinen muutos maassa oli -1,1 prosenttia. Voimakkainta suomalaisen ostovoiman kehitys oli vuonna 2004, jolloin se kasvoi 3,5 prosentilla. Keskimääräisesti ostovoima on tarkasteluajanjaksolla kasvanut Ruotsissa vuosittain 1,6 ja Suomessa 1,1 prosenttia. Ruotsissa keskipalkkaisten työntekijöiden ostovoiman kehitys on siis ollut keskimäärin Suomea nopeampaa 2000-luvulla.

Tarkastellaan kuvioista 5 myös saksalaista reaaliensioden kehitystä Suomeen verrattuna. Kuvioista nousee esiin, että vuosien 2000 ja 2009 välillä ostovoima kasvoi Suomessa pääosin selvästi Saksaa voimakkaammin. Itse asiassa kyseisellä ajanjaksolla saksalaisten reaaliensiot peräti laskivat kuutena vuotena putkeen, aikavälillä 2004-2009. Heikoimmillaan ostovoiman kehitys oli valtiossa vuosina 2006 ja 2008, jolloin sen reaaliensiot laskivat 0,8 prosenttia. Kuvion 5 tarkastelussa tuleekin selkeästi esille, ettei 2000-luvun ensimmäinen vuosikymmen ollut kovin nousujohteista aikaa saksalaisten ostovoiman kehityksen suhteen. Vuodesta 2010 eteenpäin reaaliensioden kehitys on puolestaan ollut Saksassa Suomea vauhdikkaampaa. Kyseisellä ajanjaksolla saksalaisten ostovoima ei ole heikentynyt enää yhtenäkkään vuotena. Lisäksi valtio saavutti ajanjaksolla 2000-luvun korkeimman huippunsa reaaliensioden kasvun suhteen – ansiot kasvoivat 2,9 prosenttia vuonna 2015.

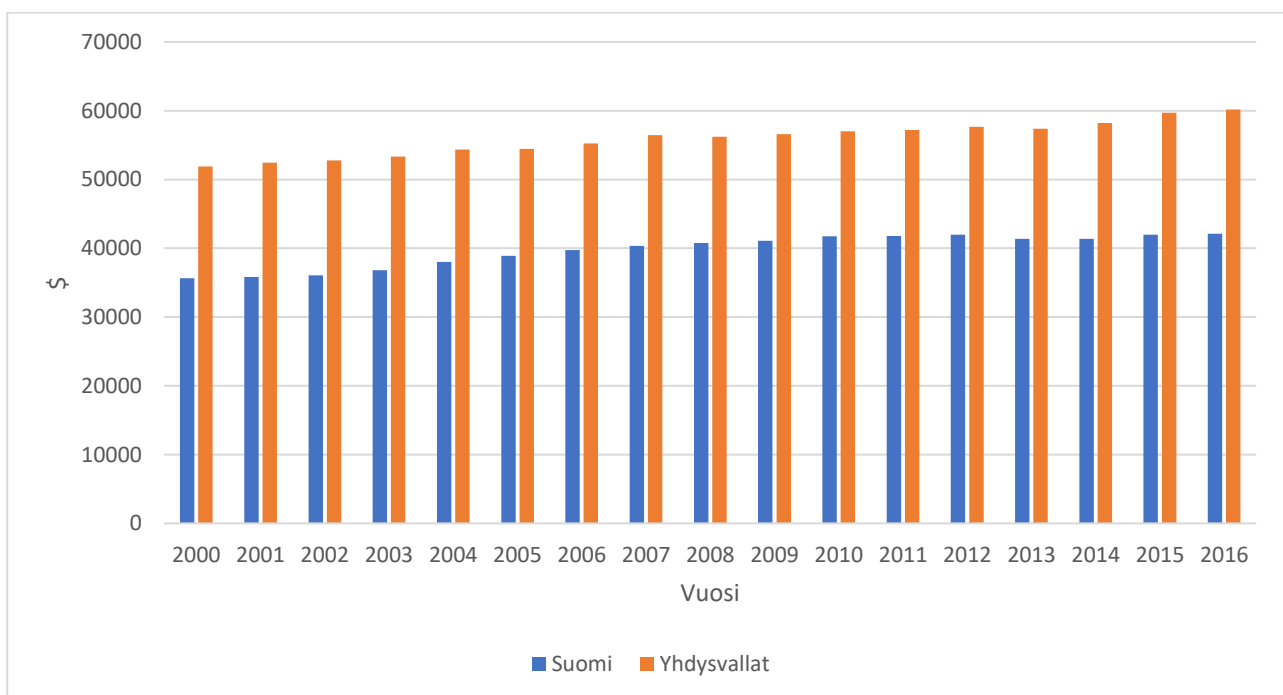
Keskimääräisesti reaaliensiot ovat nousseet Saksassa vuosittain 0,5 prosenttia 2000-luvulla. Suomen kohdalla vastaava arvo oli 1,1 prosenttia, joten ostovoiman kehitys on siis ollut tarkasteluajanjaksolla Suomessa keskimäärin Saksaa voimakkaampaa. On kuitenkin huomionarvoista, että 2000-luku on ollut saksalaisten ostovoiman kasvun kannalta varsin kaksijakoista aikaa – vuosituhanen alussa ostovoima kehittyi valtiossa todella hitaasti ja jopa laski useampana vuotena, kun taas viimeisinä

vuosina sen kasvu on ollut selvästi nopeampaa. Suomessa reaaliansioiden kehityskäyrä on puolestaan ollut Saksaan verrattuna lähestulkoon päinvastainen sen kasvutrendien suhteen. Suomen kohdalla ostovoiman parhaat kehitysvuodet nimittäin osuivat nimittäin 2000-luvun alkupuolelle, kun taas vuoden 2010 jälkeen reaaliansioiden kehitystahti on ollut selvästi rauhallisempaa.

Kuviossa 5 siis tarkasteltiin reaaliansioiden kehitystä Suomessa, Ruotsissa ja Saksassa 2000-luvulla. Reaaliansioiden kehitys oli vuositasolla keskimäärin nopeinta Ruotsissa, toiseksi nopeinta Suomessa ja hitainta Saksassa. Puhtaasti ostovoiman kasvun keskiarvoja tarkastellen Suomi siis pärjasi maiden välisessä vertailussa kohtuullisesti. Kuvion 5 reaaliansioiden kehityskäyrästä nousee kuitenkin esille, että suomalaisten ostovoima on kehittynyt viimeisinä vuosina vertailumaita selvästi heikommin. Vuosien 2010 ja 2016 välisenä aikana Suomen ostovoiman vuotuinen kasvutahti oli keskimäärin ainoastaan 0,4 prosenttia. Ruotsin vastaava arvo oli 1,5 ja Saksan 1,4 prosenttia. Onkin siis huomattavaa, että tutkimukseen valitut vertailumaat ovat selviytyneet ostovoiman kehityksen suhteen talouskriisin jälkeisistä vuosista selvästi paremmin kuin Suomi, jolla on puolestaan ollut vaikeuksia palata kasvu-uralle taantuman jälkeen.

5.3 Palkkojen vertailu ostovoimapariteetin: Suomi ja Yhdysvallat

Kuviossa 6 tarkastellaan Yhdysvaltojen ja Suomen ostovoimapariteettikorjattuja vuosipalkkoja läpi 2000-luvun. Kuviossa esitetyt palkat ovat vuotuisia palkkakeskiarvoja, joita on muokattu ostovoimapariteettilaskelmilla. Kuvion palkat esitetään vuoden 2016 Yhdysvaltojen dollareina. Tiedot ostovoimapariteettilaskelmiin perustuvista keskipalkoista löytyivät OECD:n tilastoista. Kuviota tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että siinä esitetyt palkat ovat bruttopalkkoja, joten maiden väliset suhteellisen suuret erot tuloverotuksessa eivät tule vertailussa huomioiduksi.

Kuvio 6. Suomen ja Yhdysvaltojen ostovoimapariteettikorjatut keskipalkat vuoden 2016 dollareina vuosina 2000-2016. (OECD)

Kuviosta 6 nähdään, että ostovoimapariteetin esitetty keskipalkka on ollut Suomessa selvästi Yhdysvaltoja pienempi läpi 2000-luvun. Alhaisimmillaan Suomen ostovoimapariteettikorjattu palkka oli Yhdysvaltoihin nähden vuosina 2001 ja 2002, jolloin se oli 68 prosenttia Yhdysvaltojen palkkatasosta. Suhteellisesti korkeimmalla tasolla tämä keskipalkka puolestaan oli Suomessa vuosina 2008-2012. Kyseisellä ajanjaksolla Suomen ostovoimapariteettiin perustuva palkkataso oli 73 prosenttia Yhdysvaltojen vastaavasta. Keskimääräisesti kuviossa 6 esitetyn mittarin mukaan suomalainen elintaso on ollut 2000-luvulla 71 prosenttia yhdysvaltalaisesta elintasosta.

Kun kuviosta 6 tarkastellaan Suomen ja Yhdysvaltojen ostovoimapariteetin korjattujen tulojen kehityskäyriä, nähdään, että molempien maiden tulot nousivat tasaisesti vuosien 2000 ja 2007 välillä. Suomen osalta kasvu jatkui vielä muutamia vuosia vuoden 2007 jälkeenkin, mutta Yhdysvalloissa ostovoimapariteettikorjatut palkat pienuivat 0,4 prosenttia vuonna 2008 ja palkkojen kehitys oli muutenkin tämän jälkeisinä vuosina valtiossa melko vaisua. Suomessakin ostovoimapariteetin korjattujen tulojen kehitys alkoi lopulta heikkenemään suuren taantuman jälkeisinä vuosina – vuodesta 2011 lähtien tulojen kasvu on ollut Suomessa nimittäin kovin vaatimatonta ja vuonna 2013 tulot peräti laskivat 1,4 prosenttia. Suomen osalta kuviossa 6 onkin nähtävissä pitkälti samanlainen kehitystrendi kuin tutkimuksen aikaisemmissakin ostovoiman mittareissa: 2000-luvun alkuvuodet ovat pääosin nopean kasvun aikaa, mutta 2010-luvulla kasvu hidastuu ja jopa kääntyy laskuksi joidenkin vuosien kohdalla.

Kuvio 6 siis selvensi sitä, millaista on ollut Suomen ja Yhdysvaltojen vuotuisten keskipalkkojen kehitys ostovoimapariteetin mitattuna. Kuvion perusteella havaittiin, että molemmissa maissa palkat kasvoivat tasaisesti vuosituhaten alkuvuosina, mutta kansainvälisen talouskriisin aikana ja sen jälkeisinä vuosina palkkojen kasvu alkoi puolestaan hidastumaan ja kääntyi peräti laskuksi muutamina vuosina. Kuvio 6 toi myös ilmi sen, että Yhdysvaltojen elintaso on ostovoimapariteettiin perustuvien palkkojen mukaan selvästi Suomea korkeampi. Suomi ei juurikaan pystynyt kuromaan tuota elintasoeroa kiinni 2000-luvun aikana – vuonna 2000 suomalaisten ostovoimapariteettikorjattu palkka oli 69 prosenttia yhdysvaltalaisesta palkkatasosta ja tarkasteluajanjakson päätösvuonna 2016 vastaava luku oli puolestaan noussut 70 prosenttiin.

6 Johtopäätökset ja yhteenveto

Tässä luvussa on tarkoituksena tuoda ilmi tutkimuksen keskeisimmät tulokset ja havainnot. Johtopäätöksien yhteydessä vastataan johdannossa esitettyihin tutkimuskysymyksiin ja yhteenvedossa puolestaan on tarkoitus tiivistää tutkimuksen merkittävimmät tulokset työn loppuun sekä arvioida tutkimuksen merkittävyyttä akateemisessa maailmassa.

6.1 Johtopäätökset

Tämän kandidaatintutkielman tutkimusongelmaa lähdettiin ratkaisemaan yhden päätutkimuskysymyksen ja kolmen alatutkimuskysymyksen avulla. Päätutkimuskysymyksessä haettiin ratkaisua siihen, miten keskipalkkaisen suomalaisen ostovoima on kehittynyt 2000-luvulla. Alatutkimusongelmista kaksi auttoivat selvittämään taustoja ostovoiman kehityksen takana – ne koskivat palkkojen ja inflaation kehitystä Suomessa. Kolmas alatutkimuskysymys puolestaan avasi sitä, millaista keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitys on ollut kansainvälisellä tasolla. Tässä kappaleessa on tarkoitus antaa tiivistetyt vastaukset kaikkiin näihin tutkimuskysymyksiin. Tutkielman johtopäätökset siis muodostuvat seuraavasti:

”Miten keskipalkkaisen suomalaisen ostovoima on kehittynyt 2000-luvulla?”

Tutkimuksessa ostovoiman kehitystä mitattiin seuraamalla keskipalkkaisten kansalaisten reaaliansioiden kehitystä 2000-luvulla. Reaaliansioiden määrittämisessä hyödynnettiin Tilastokeskuksen tarjoamia tietoja Suomen kansallisen kuluttajahintaindeksin ja ansiotasoindeksin vuosittaisista kehityksistä. Tutkimuksessa havaittiin, että keskipalkkaisen suomalaisen ostovoima on kehittynyt 2000-luvulla varsin vaihtelevasti. Ostovoima on kuitenkin tutkimuksen mittarien perusteella kasvanut yhtä vuotta lukuun ottamatta jokaisena vuonna Suomessa. Ostovoiman keskimääräinen vuosikasvu on ollut maassa 2000-luvulla 1,5 prosenttia. Keskipalkkaisten suomalaisten reaaliensiot ovat siis kehittyneet varsin maltillisesti tarkastellulla ajanjaksolla.

Ostovoiman kehitys on ollut melko kaksijakoista 2000-luvun Suomessa. Vuosituhannen alussa ostovoima nimittäin kasvoi useampana vuonna melko nopealla tahdilla, mutta vuoden 2010 jälkeen sen kasvuvauhti on romahtanut. Taloudellisen taantuman jälkeiset vuodet ovat siis olleet Suomelle ostovoiman kehityksen suhteen vaikeita. Yhteenvetona keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehityksestä voidaan siis todeta, että se on ollut melko hidasta 2000-luvulla ja se voidaan jakaa

kasvuvauhtinsa suhteen kahteen ryhmään – vuosituhanen alun nopeamman kasvun vuosiin ja talouskriisin jälkeisiin hidastuneen kasvun vuosiin.

”Millaista on ollut palkkojen kehitys Suomessa 2000-luvulla?”

Suomalaisen palkkatason kehitystä tutkimuksessa tarkasteltiin Tilastokeskuksen ansiotasoindeksin avulla. Ansiotasoindeksin mukaan nimellisansioiden vuotuinen kasvu on ollut Suomessa 2000-luvulla keskimäärin 3,2 prosenttia. Nimellisansioiden kehitystrendi on ollut pitkälti samanlainen ostovoiman kanssa. 2000-luvun alussa suomalaisten palkat kasvoivat nopeasti, mutta vuodesta 2010 eteenpäin niiden kasvu on ollut selvästi rauhallisempaa.

Palkkojen kehitys on siis ollut melko rauhallista 2000-luvun Suomessa. Niiden kehityskäyrää tarkastellessa on helppo huomata palkkojen merkittävä vaikutus ostovoiman kehityksessä – palkkojen kasvaessa nopeasti vuosituhanen alussa oli ostovoimankin kasvu nopeaa, ja palkkojen kasvun myöhemmin hiipussa kävi ostovoimalle samoin.

”Millaista on ollut inflaatio Suomessa 2000-luvulla?”

Inflaatiota tarkasteltiin tutkimuksessa kahden mittarin, kansallisen ja yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin, avulla. Molemmat mittarit antoivat pitkälti samanlaisia tietoja hintojen kehityksestä Suomessa. Ainoa merkittävä poikkeus kansallisen ja yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin kehityskuluissa oli vuosi 2009, jolloin yhdenmukaistetun indeksin mukaan hintojen nousu oli selvästi voimakkaampaa kuin kansallisen version mukaan. Kansallisen kuluttajahintaindeksin perusteella Suomen keskimääräiseksi inflaatiotasoksi 2000-luvulla saatiin 1,6 prosenttia. Hintojen nousu on siis ollut Suomessa maltillisella tasolla tarkasteluajanjaksolla.

Suomen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin kehitystä verrattiin tutkimuksessa eurooppalaisten verrokkimaiden, Saksan ja Ruotsin, kanssa. Vertailussa todettiin, että inflaatio on ollut keskimäärin Suomessa hieman vertailumaita voimakkaampaa. Kaikissa tutkimuksen vertailumaissa hintojen nousu on kuitenkin ollut rauhallista ja hallittua, ja jokainen maista täytti myös EKP:n asettaman tavoitetason inflaatiolle.

”Miten keskipalkkaisen suomalaisen ostovoima on kehittynyt suhteessa vertailumaihin?”

Keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitystä verrattiin eurooppalaisiin vertailumaihin seuraamalla reaaliansioiden kehitystä 2000-luvulla. Reaaliansioiden määrittämisessä käytettiin yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksia ja maiden vuotuisille keskipalkoille laskettua muutosindeksiä. Reaaliansioiden kehitys oli keskimäärin nopeinta Ruotsissa, toiseksi nopeinta Suomessa ja hitainta Saksassa. Ostovoiman vuotuisen kasvukeskiarvon kannalta

tarkasteltuna Suomi siis pärjäsikin suhteessa vertailumaihin kohtuullisen hyvin. Huomionarvoista suomalaisen ostovoiman kehityksessä oli kuitenkin se, että viimeisen kuuden vuoden aikana maan reaaliansioiden kasvu oli huomattavasti eurooppalaisia verrokkimaita heikompaa. Suomi ei siis ole pystynyt palauttamaan ostovoiman kehityskäyräänsä kasvu-uralle kansainvälisen talouskriisin jälkeen, toisin kuin Saksa ja Ruotsi, joissa kriisin vaikutukset ostovoiman kehitykseen olivat huomattavasti vähäisemmät.

Suomen ja Yhdysvaltojen ostovoimien kehitystä vertailtiin ostovoimapariteettikorjattujen palkkojen avulla. Vertailussa huomattiin, että molempien maiden kohdalla ostovoimapariteettikorjatut palkat kasvoivat nopeammin 2000-luvun alkupuolella kuin myöhäisempinä vuosina. Lisäksi vertailu toi esille sen, että Yhdysvaltojen elintaso on ostovoimapariteettiin perustuvien laskelmien mukaan selvästi Suomea korkeampi. Suomi ei juurikaan saavuttanut tuota elintasoeroa tarkasteluajanjaksolla.

6.2 Yhteenveto

Tutkimuksen tavoitteena oli siis kuvata keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitystä 2000-luvulla. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, miten ostovoiman taustalla vaikuttavat tekijät, inflaatio ja palkat, ovat kehittyneet tarkastellulla ajanjaksolla. Ostovoiman kehityksen vertailu valittujen verrokkimaiden kanssa puolestaan toi käsityksen siitä, millaista suomalaisen ostovoiman kehitys on ollut kansainvälisellä tasolla. Tutkimus oli menetelmältään kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus ja sen tekemisessä hyödynnettiin useampaa eri aineistoa.

Tutkimuksen oleellisimpana tuloksena nousi esille se, että keskipalkkaisen suomalaisen ostovoiman kehitys on ollut 2000-luvulla varsin kaksijakoista – vuosituhannen alussa ostovoiman kasvu oli nimittäin suhteellisen nopeaa, mutta talouskriisin jälkeen kasvuvauhti romahti ja kääntyi jopa yhden vuoden ajaksi laskuun. Myös vertailu eurooppalaisten maiden kanssa vahvisti käsitystä siitä, että Suomella on ollut selkeitä vaikeuksia saada ostovoiman kehitys entiselle tasolleen taloudellisen taantumien jälkeen. Vertailumaiden, eli Saksan ja Ruotsin, kohdalla ei talouskriisi nimittäin aiheuttanut läheskään vastaavaa notkahdusta ostovoiman kasvussa.

Tutkimus on siinä mielessä ajankohtainen ja tarpeellinen, että varsinaisia tieteellisiä tutkimuksia aiheesta ei enemminkin ole tehty. Lisäksi keskipalkkaiset työntekijät ovat sopiva kohderyhmä tarkasteltavaksi, sillä heidän osuutensa työllisestä väestöstä on vähentynyt 2000-luvulla merkittävästi työmarkkinoiden polarisoitumisen seurauksena. Tutkimuksen tuloksia tulkittaessa on kuitenkin hyvä

huomioida, että tutkimuksessa käytetyt ostovoiman mittarit eivät ota huomioon kaikkia ostovoiman kehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Esimerkiksi välitön verotus ja siinä tapahtuvat muutokset jäävät tutkimusalueen ulkopuolelle. Tutkimus antaa siis suurpiirteisen kuvan Suomessa tapahtuneista ostovoiman vuosimuutoksista 2000-luvulla, eivätkä siinä esitetyt luvut kuvaa täydellisesti reaaliansioiden kehitystä tällä vuosituksella. Sopiva jatkotutkimusaihe tälle tutkimukselle voisi olla ostovoiman kehityksen taustalla vaikuttaneiden tekijöiden tarkempi tutkiminen. Jatkotutkimuksessa voitaisiin tutkia siis esimerkiksi sitä, miksi inflaatio ja palkat ovat kehittyneet niin kuin ne ovat kehittyneet tietyllä ajanjaksolla.

Lähteet

- Autor, D., Frank, L. & Richard, J. (2003) The Skill Content of Recent Technological Change: An Empirical Exploration. *The Quarterly Journal of Economics*, 118, 4, 1279-1333.
- Blanchard, O. (2000) *Macroeconomics*. 2. p. New Jersey, Prentice-Hall, Inc.
- Blinder, A. (2006) Offshoring: The Next Industrial Revolution? *World Economics*, 85, 2.
- Böckerman, P. & Vainiomäki, J. (2014) Kutistuuko keskiluokka Suomessa? *Talous ja yhteiskunta*, 1/2014, 40-47.
- Chang, H. (2014) *Taloustiede: käyttäjän opas*. Helsinki, Into Kustannus Oy.
- Eurostat (2017) Measuring inflation – the Harmonised Index of Consumer Prices (HCIP). [verkkodokumentti]. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavilla https://www.ecb.europa.eu/stats/macroeconomic_and_sectoral/hicp/html/index.en.html
- Hartikainen, J. & Nalbantoglu, M. (2016) Suomalaisten reaaliensiot paisuivat 20 vuodessa – laskuri kertoo, paljonko enemmän saat tavaroita palkallasi nyt kuin 1995. [verkkodokumentti]. [Viitattu 26.10.2017]. Saatavilla <https://www.hs.fi/talous/art-2000002919150.html>
- Idman, M. (2013) Mitä on tapahtunut eurooppalaisten palkoille? [verkkodokumentti]. [Viitattu 26.10.2017]. Saatavilla http://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-03-11_004.html?s=0
- Mankiw, G. (2003) *Macroeconomics*. 5. p. New York, Worth Publishers.
- OECD (2017) OECD Statistics. [verkkodokumentti]. [Viitattu 5.12.2017]. Saatavilla <http://stats.oecd.org/#>
- Pekkarinen, J. & Sutela, P. (2000) *Mikrosta makroon*. 1. p. Juva, WS Bookwell.
- Pohjola, M. (2017) Suomen talouskasvu ja sen lähteet 1860-2015. [verkkodokumentti]. [Viitattu 25.10.2017]. Saatavilla http://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2017/09/KAK_3_2017_176x245_WEB-8-34.pdf
- Pohjola, M. (2010) *Taloustieteen oppikirja*. 4. uud. p. Helsinki, WSOYpro Oy.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi ISSN=1796-3524. Syyskuu 2017, Liitetaulukko 4. Kuluttajahintaindeksin vuosimuutokset,

prosenttia. Helsinki: Tilastokeskus [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2.11.2017].
Saatavilla http://www.stat.fi/til/khi/2017/09/khi_2017_09_2017-10-13_tau_004_fi.html

Tilastokeskus (2016) Ansiotasoindeksi 2010=100 – Käyttäjän käsikirja. [verkkodokumentti].
[Viitattu 3.11.2017]. Saatavilla
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yksk33_201000_2016_16197_net.pdf

Tilastokeskus (2013) Kuluttajahintaindeksi 2010=100 – Käyttäjän käsikirja. [verkkodokumentti].
[Viitattu 29.10.2017]. Saatavilla
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yksk39_201000_2013_9770_net_p2.pdf

Tilastokeskus (2017) Palkat ja työvoimakustannukset. [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2017].
Saatavilla
http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_palkat.html#ansiotasoindeksinkeskimääräisetvuosimuutokset

Williamson, S. (2011) Macroeconomics. 4. p. Boston, Addison-Wesley.